

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2003/52
Karar Sayısı : 2008/58
Karar Günü : 21.2.2008
R.G. Tarih-Sayı :19.03.2008-26821

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 3. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 25.8.1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinin 2320 sayılı Yasa ile değiştirilen dördüncü fıkrasının "...*Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan...*" bölümünün, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

İş Kanunu'nun 13. maddesine göre iş akdi feshedilen, yaşlılık aylığına hak kazanmış davacıya çalıştığı kamu kuruluşlarındaki hizmet sürelerinin tamamı yerine sadece son kamu kuruluşunda geçen hizmeti dikkate alınarak kıdem tazminatı ödenmesi nedeniyle açılan davada, itiraz konusu bölümün Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

25.8.1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinin 2320 sayılı Yasa ile değiştirilen ve itiraz konusu kuralı da içeren dördüncü fıkrası şöyledir:

*"T.C. Emekli Sandığı Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu'na veya yalnız Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi olarak sadece aynı ya da değişik kamu kuruluşlarında geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle **Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan** işçiye, bu kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden son kamu kuruluşu işverenince kıdem tazminatı ödenir."*

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında, Anayasa'nın 10. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN ve Mehmet ERTEN'in katılımlarıyla 18.6.2003 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, davacının iş akdinin 1475 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre fesh edildiği tarihte emekliliğe hak kazanmış durumda olduğu halde, emeklilik için başvurusunun olmaması nedeniyle kendisine 1475 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin dördüncü fıkrasına göre son kamu kuruluşu işverenince hizmet birleştirmesi yolu ile kıdem tazminatının ödenmediği, sadece son kamu kuruluşunda çalışılan süreye ilişkin kıdem tazminatının ödendiği, bunun da emeklilik dolayısıyla işten ayrılanlarla emekliliğe hak kazandığı halde başka nedenle işten ayrılarak kıdem tazminatı alanlar arasında farklı uygulamaya yol açtığı belirtilerek itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."* denilerek eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

İtiraz konusu bölümün yer aldığı dördüncü fıkra, T.C. Emekli Sandığı Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu'na veya yalnız Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi olarak sadece aynı ya da değişik kamu kuruluşlarında geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan işçiye, bu kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden son kamu kuruluşu işverenince kıdem tazminatı ödenmesi öngörülmektedir.

İptali istenilen bölümde belirtilen Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre yaşlılık veya malullük aylığı ya da toptan ödemeye hak kazanmış olma durumu, Sosyal Sigortalar Kanunu kurallarına göre Sosyal Sigortalar Kurumu'nca belirlenmektedir.

Buna göre hizmet akdinin 14. maddenin birinci fıkrasında belirtilen koşullardan biri ile sona erdirilmesi ve T.C. Emekli Sandığı Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu'na veya yalnız Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi olarak sadece aynı ya da değişik kamu kuruluşlarında geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanılması durumunda işçinin kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden son kamu kuruluşu işverenince kıdem tazminatının ödeneceği açıktır.

Kişinin emekli olacağını bildirip bildirmemesi şart olmayıp, önemli olan yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanmasıdır. Bu ödemelere hak kazanmışsa son kamu kuruluşunca kamu kuruluşlarında geçirilen hizmet sürelerinin tamamı üzerinden kıdem tazminatının ödenmesi gerekeceği kuşkusuzdur.

Açıklanan nedenlerle, yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazananların başvurup başvuramaları yönünden bir ayırım yapılamayacağından kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR ve Şevket APALAK bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

25.8.1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 17.10.1980 günlü, 2320 sayılı Yasa ile değiştirilen 14. maddesinin dördüncü fıkrasının "...Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan..." bölümünün, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ve Şevket APALAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 21.2.2008 gününde karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Sacit ADALI

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

A. Necmi ÖZLER

Serdar ÖZGÜLDÜR

Şevket APALAK

Üye

Üye

Serruh KALELİ

Zehra Ayla PERKTAŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

25.8.1971 tarih ve 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan ve iptali istenen "...Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan..." ibaresinin aşağıda açıklanan nedenlerle iptali gerekmektedir:

1- Anılan Kanun'un 14. maddesinin dördüncü fıkrası, gerçekte kamu işverenlerine hitap etmekte olup, dava konusunda olduğu gibi muhtelif kamu kuruluşlarında işçi statüsünde çalışan, kamu kurumları arasında kıdem tazminatı almaksızın (iş akdi feshedilmeksizin) işyeri değiştiren ve son çalıştığı kamu işverenince iş akdi sona erdirilen işçilere "salt SSK'na göre yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanması halinde", birleştirilen kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden, kendisine son kamu kuruluşu işverenince kıdem tazminatı ödeneceğini öngörmektedir. Diğer bir deyişle, davanın somutunda olduğu gibi, kıdem tazminatı almaksızın, naklen geçiş, özelleştirme v.b. nedeniyle başka kamu işverenine devredilme halinde, kişi (işçi) yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye müstahak değilse; önceki kamu işverenlerince ödenmeyen (işten çıkarılma değil, başka kamu kuruluşuna naklen geçiş söz konusu olduğu için) kıdem tazminatlarından son kamu işvereni sorumlu olmayacak, sadece kendisi yönünden olan çalışma sürelerini dikkate alarak kıdem tazminatı ödeyecektir. İşçi de uzun yıllara varan emeğinin karşılığını tam alamamak gibi bir sonuçla karşı karşıya kalacaktır.

2- Kural, belirtilen bu niteliği itibariyle Anayasa'nın 2. maddesindeki "Sosyal hukuk devleti" ilkesine aykırı düştüğü gibi, Anayasa'nın 49. maddesindeki "çalışanları korumak..." ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.

3- 1475 sayılı Kanun'un 14. maddesinin ilk üç fıkrasının öngördüğü hükümler dikkate alındığında da, kamuda çalışan işçiler ile kamuda çalışmayan işçiler yönünden "kıdem tazminatı" bakımından farklı kriterler getirilmesinin Anayasa'nın 10. maddesindeki "eşitlik" ilkesi ile de bağdaşır yanının olmadığını söylemek gerekir.

Açıklanan nedenlerle, kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 49. maddelerine aykırı düşmesi nedeniyle, iptali gerektiğini değerlendirdiğimden; davanın reddi yolundaki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

AZLIK OYU

Anayasa'nın 10. maddesinde herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu vurgulanmıştır.

Anayasa 60. maddesiyle de herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu açıklamıştır.

1475 sayılı İş Kanunu, hizmet sözleşmelerinin Yasada belirtilen şekillerde feshi halinde kıdem tazminatı ödeneceğini öngörmüştür. Kıdem tazminatını düzenleyen 14. maddenin dördüncü fıkrası kamu kuruluşlarında görev yapan işçilerle ilgilidir. Fıkra göre, kamu kuruluşlarında çalışan işçilerden hizmet süresi birleştirilerek Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya malüllük aylığı ya da toptan ödemeye hak kazanan işçiye kıdem tazminatı son çalıştığı kurumca ödenecektir.

Hizmet sözleşmesi sona erdiğinde çalışmada geçen her tam yıl sayısınca ödenen kıdem tazminatını, hizmet birleştirilenlerle ilgili olarak iş sözleşmesinin feshi sırasında yaşlılık aylığı alma ya da toptan ödeme koşuluna bağlamak, sosyal güvenlik ilkesine dayanan bir hak olan kıdem tazminatının yetkin anlamda tanınmaması sonucunu doğuracaktır. Başka bir anlatımla, işçinin daha önce çalıştığı kamu kuruluşlarında geçen hizmet süreleriyle ilgili kıdem tazminatları, sözleşmenin feshedildiği tarihte yaşlılık aylığı alınmaması halinde ödenememiş olacaktır. Bu durum yaşlılık aylığı alarak işten ayrılanlarla, yaşlılık aylığını başka bir kamu kuruluşunda çalışmaya başlamadığı halde bir süre sonra alanlar arasında kıdem tazminatı yönünden farklı uygulamalara neden olacak ve böylece doğacak hak yoksunluğu da Anayasal eşitlik ilkesiyle çelişecektir. Anayasal eşitlik ilkesi hiç kuşku yokki durgun bir aynılığın değil, oluşan konumların getirdiklerinin zamansız yayılımıyla oluşan kapsayıcı bir eşitliğin yansımasıdır. Maddenin yazılış biçimi ve öngörülüşündeki amaç da başka bir yorumla eşitsizliğin uygulamadan kaldırılmasına elverişli değildir.

Açıklanan nedenlerle Kuralın iptali gerekeceği oyuyla karara karşıyım.

Üye

Şevket APALAK